

۱۰۵ _ و اما تفاوت بین مدنیت طبیعیہ کہ الیوم منتشر است و بین مدنیت الہیہ کہ از نتایج بیت العدل خواهد بود فرق اینست کہ مدنیت طبیعیہ بقوہ قوانین جزائیہ و قصاص رادع و مانع خلق از ارتکاب قبایح اعمال گردد و با وجود این اینست کہ ملاحظہ مینمائی کہ قوانین مجازات و احکام زجریه متصل در انتشار است و ابداء قانون مکافاتی در میان نہ و در جمیع شہرہای اروپا و امریکہ ابنیہ واسعہ حبسخانہہا بجهت زجر ارباب جرائم تأسیس و بنا شدہ است اما مدنیت الہیہ نفوس بشر را چنان تربیت نماید کہ نفسی ارتکاب جرائم ننماید الا افراد نادرہ کہ آن ابداء حکم ندارد پس فرق است در اینکہ نفوس را از قبایح و جرائم بواسطہ زجر و قصاص و شدت انتقام منع نمائیم و یا آنکہ چنان تربیت کنی و نورانیت بخشی و روحانیت بدهی کہ نفوس بدون خوف از زجر و انتقام و قصاص از جرائم اجتناب نمایند بلکہ نفس جرائم را نعمت کبری و جزاء عظیم شمرند و منجذب فضائل عالم انسانی شوند و در آنچه سبب نورانیت بشر است و ترویج صفاتیکہ مقبول درگاہ کبریاست جانفشانی کنند پس ملاحظہ نما کہ در بین مدنیت طبیعی و مدنیت الہیہ چہ قدر فرق و امتیاز است مدنیت طبیعی بزجر و قصاص بشر را مانع از اذیت و ضرر گردد و از ارتکاب جرائم باز دارد ولی مدنیت الہیہ چنان تربیت نماید کہ نفوس بشریہ بدون خوف از جزا اجتناب از اجرام کنند و نفس جرم نزد آنان اعظم عقوبت گردد و بنہایت جذب و ولہ باکتساب فضائل انسانی و ما بہ الترقی بشری و آنچه سبب نورانیت عالم انسانیت پردازند *